

Subject Area
SociologyYear: 2022
Vol: 8 Issue: 100
PP: 2444-2454Arrival
20 June 2022
Published
31 July 2022Article ID Number
63644Article Serial Number
22Doi Number
[http://dx.doi.org/10.29228/
sssj.63644](http://dx.doi.org/10.29228/sssj.63644)

How to Cite This Article
Gülmez, T. (2022). "Post
Hakikat Sonrası Dönemde
Aşı Karşıtlığının
Düşünümsellik
Bağlamında
Değerlendirilmesi"
International Social
Sciences Studies Journal,
(e-ISSN:2587-1587)
Vol:8, Issue:100; pp:2444-
2454

Social Sciences Studies Journal is
licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0
International License.

Post Hakikat Sonrası Dönemde Aşı Karşıtlığının Düşünümsellik Bağlamında Değerlendirilmesi

Evaluation of Anti-Vaccineism in the Context of Reflexivity in the Post-Truth Era

Tarık GÜLMEZ¹ ¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, SBE, Uygulamalı Sosyoloji ABD, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Sosyal bilimler bölümünde gerçekleşen görüşmelere göre, post truth kavramı ve sosyal medya ifadeleri, zamanımızın en iyi bilenen ifadeleridir. Sosyal medya topluluklarında paylaşımları yapılan verilerin, gerçek olup olmadığı, bu platformların kendilerine özgü etkileşimleri niteliğinin neticesinde kesinleşip, bu veriler ile karşı karşıya kalan bir takım kişilere bazı farklı nedenler kabul görülebilir olarak gelmekte ve bu içeriklerin yayılma hızları kat kat çoğalabilmektedir. Aşıların yararları ve zararları hususunda da bu platformlarda paylaşımlar yapılmaktadır. Ancak aşıların zararlarıyla alakalı bilgiler, olağan dışı ve dikkat çeken içerik özelliği sağlaması sebebiyle bu hususta uzman olmayan kişiler tarafından daha çok ilgi gösterilebilmekte ve bu platformun sorgusu olmayan veya kısıtlı sorgulanabilen özelliği, doğru olmayan içeriklere daha öne açılır. Bu incelemede sosyal medya platformlarından instagram ve facebook'ta iki farklı aşıya karşı çıkan grubun içerikleri nitelikli bir şekilde analizi yapılmış ve aşıya karşı çıkanların, bu karşıtlıkların geliştirilmesinde öne çıkardıkları belgeler bir şekilde çözümlenmektedir. Buna göre aşı karşıtı grupların, aşıların hastalıklara ve ölümlere sebebiyet veren içeriklerin bulunduğu argümanını ve aşıların, aşı uygulayıcısı ve üreticilerinin gizli projeleri için bir araç olması yönündeki komple teorilerine öne çıkardıkları ve sanal cemaatlere döndükleri ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Post-truth, Sosyal Medya, Aşı, Fenomen

ABSTRACT

According to the interviews that took place in the social sciences department, the expressions of post truth and social media are the most well-known expressions of our time. Whether or not the data shared in social media communities is real, becomes absolute as a result of the unique interactions of these platforms, and a number of different reasons are acceptable to some people who are confronted with these data, and the speed of spreading of these contents can increase many times over. Shares are also made on these platforms about the benefits and harms of vaccines. However, due to the fact that information about the harms of vaccines provides an unusual and remarkable content feature, people who are not experts in this field may be more interested in this issue, and the unquestioned or limited questionable feature of this platform is more open to inaccurate content. In this study, the contents of the groups opposed to two different vaccines on Instagram and Facebook, which are social media platforms, are analyzed in a qualitative way and the documents that those who oppose the vaccine highlight in the development of these oppositions are analyzed descriptively with an interpretative form within the scope of the phenomenological attitude. Accordingly, it has been revealed that anti-vaccine groups have turned to virtual communities, highlighting the argument that vaccines contain ingredients that cause diseases and deaths, and conspiracy theories that vaccines are a tool for the secret projects of vaccine practitioners and manufacturers.

Keywords: Post-truth, Social Media, Vaccine, Phenomenon

1. GİRİŞ

Post-truth kelimesi "gerçekliğin ötesi" gibi bir mana taşımakla beraber yalanın kamusal hayatta ki odak noktası haline geldiği görülmektedir. İletişim araçlarının şeklindeki büyük değişikliklerle birlikte etik tartışmaları da ortaya çıkarmıştır. Son zamanlarda sıkça gündem haline gelen post-truth ifadesi bu tartışmaların içerisinde önemli bir yere sahip olmamaktadır. Oxford Dictionary'nin yapmış olduğu tanımlama çerçevesinde kamuoyunun nesnel yapılardan daha çok kişisel inanç ve duyguların belirlenmesi manasını taşıyan post truth, akademik faaliyetlerin de deyinmiş olduğu bir ifade durumuna gelmektedir. Genellikle sahte haber, gerçeklik payı olmayan, gerçeklerin gizlendiği ve gerçeklerin saptırılması ve bu yöntemle kamuoyunun rasyonel olmayan seçimler yapması kapsamında incelenen ifade bu şekilde sorunlu görünmektedir. Bu faaliyetin başlıca iddiası post-truth ifadesinin, yanlış ve çarpıtma içerikler ile kamuoyunda yönlendirme yapılması biçiminde anlamlandırmayacağıdır. Buna göre gerçekleştirilen kavramsal tartışma faaliyetinin biçimini de ifade etmekte ve yansıtmaktadır.

İletişim araçlarının dönemin gerçek algısını netleştirdiği iddiasında olan teknolojik determinist tutum ve davranış, tartışmanın teorik alt yapısını sağlamaktadır.

Tartışmadan kazanılan sonuç postmodernizmin gerçeğin varlığını kabul etmeyen ve kabullenmekte zorlanan yönünün elektronik medyanın şeklinin sebep olduğu ve post-truth ifadesinin bu kapsamda gerçeğin çarpıtılması şeklinde olmayıp gerçek isteğini kaybı olarak ifade etmesi zorunluluğudur. Bu konuları ortaya çıkarmak gereklidir. Post truth ifadesi rasyonel olmayan kanaat ve duyguların kamuoyunu net hale getirmek için nesnel olgulardan daha üstün olması biçimde açıklanmaktadır. Ancak ifadeyi D.Trump'ın başkan olarak seçilmesi ve Brexit aşamasındaki popülist ifadelerle bağlı olmadan incelemek gerekli ve mantıklı olacaktır. Post-truth ifadesi sade bir şekilde, hakikatin çarpıtılması, popülist ifadelerin çoğalması, yalan ve yanlış haberler ile kamuoyunun yönlendirmesi olarak incelenemez. Post-truth ifadesi sosyal medyayla bağ kurularak incelenecek ise sosyal medyanın gerçek ifadesine

nasıl bir etkisi olacağı tartışılması gerekir. Bu şekilde bir tartışma medyanın insan tipolojisine olan tesiri kapsamında medyanın biçimi, medya epistemolojisi ve gerçek ile medya bağları çerçevesinde sağlanmalıdır.

İngilizce de reflexive, Fransızcada réflexive kelimelerinin Türkçe karşılığı düşünümsel sözcüğü, bir şey üstünde düşünme aynı zamanda yansıtma, akış, evrime, sebep sonuç arasında değişkenli ve karşılıklı dairesel bağları açıklama manasındadır. Kavramsal yönden zihni, bir tür çalışma şekli olarak düşünceyle ifade edilebilecek düşünümsellik, zihinde muhtelif içeriklerin muhakemesi ve analizinden daha sonra kanaatleri gösterme biçimde açıklanabilir. Çalışmamızda, Post-truth kavramı ve düşünsel kavramının uyuşmasından dolayı aşırı karşıtlığına olan yaklaşımı daha rasyonalist ve objektif olarak inceleyebileceğiz.

2. POST- TRUTH KAVRAMI

Brexit referandumunda ve ABD’de Post-truth kavramı, yapılan 2016 senesindeki başkanlık seçimleri sonrasında konuşulmaya geçilmiştir. Nitelikli olarak nesnel oluşun yitimi, kişisel muamelelerin realitesinin yerini geçmesi ve yalan yanlış habere ortam oluşturması sebebiyle sosyal ağ düzenleri üstünden kavramlar anlatılmaya uğraşmıştır. Bu açıdan popüler oluşunu yükselten terim, 2016 yılında yılın kelimesi olarak Oxford English Dictionary aracılığıyla seçilmiştir. Oxford kelimeleri “Post-truth” sözcüğünün “nesnel realitenin halkta biçimlenmesinde duygu ve bireysel inanca hizmet etmekten daha da az tesir eden olduğu hallerle alakalı oluşu hakkında bir açıklama yapılmaktadır.

Sözcükte olan “post” kelimesinin önüne gelen ek süreç içinde bir anlatımdan daha fazla realitenin karanlıkta kalma halinin altı çizilmektedir. Bu açıdan gerçeği ciddiye alan ve ona karşın saldırıda bulunduğu fikrinde olanların endişe içinde oluşu meydana gelmektedir. Fikirlerin realitede arzu edildiğinde karalığa alınabileceği konu ile alakalı fikrini başkasına tercih ederek siyasal bir anlam çerçevesinde anlatılabileceğine göre bir fikir göstermektedir. Stuart Sim, “post-truth” yaklaşımının, bir dünya görüşünde meydana gelebileceği fikri ortaya atarak geri adımda bulunmaya veya bu fikrin doğru olabileceğine işarette bulunan delillerin onaylanması manasına gelmekte olduğu anlatılmaktadır. Bazı fikirlerin onaylanması sonrasında, sert şekilde bağlı olma ve bu yöndeki karşı çıkışlar hakkında bilgi sahibi olarak, konu ile alakalı ön yargı içeren düşüncelerin her haliyle pekiştirilmesi için mücadele içinde olunmaktadır.

Kişilerin zekâları yerine duyguları üstünden hareket sağlanılmaktadır. Bu şekilde birey adına bir karşı koyuş gösterilmektedir. Değerlendirme becerisi devre dışı kalmaktadır. Zaman içindeki akılcıl düşünme basamakları devre dışında bırakılır. Anlaşıldığı üzere zaman içindeki akılcıl yaklaşımlar köklü ön yargıları da gün ışığına çıkarmaktadır. Belli bir fikir sahibi olduktan sonra objektifliği ile bağıntılı bir tutumda bulunurken eldeki düşünce tutucu bir yaklaşım ile korunmaktadır ve bunun dışındaki durumda olan tenkitler ve deliller görülmeyerek kabul edilmemektedir (Kaya, 2021:s.280).

Post-truth önemde felsefik yaklaşımlar ile anlatıldığında logos’a dayandırılan akılcıl siyasi söylem ve tutumlar pathos’a ayarlanarak tutkun ve hareketli bir siyasi ifade karşısında güçsüz oluşunu meydana getirdi. Çok az kişi gerçek ile hakikatte hakkında neler olduğunu ne yaşadığı ile alakadar olurken, ezici bir kesim ise yoğunluktaki halinin duygulanımlarını odağa almaktadır. Bu açıdan veri toparlamada bahsi geçen ögenin nesnelere bir halinde olan kişiler bundan sonra internet ve nitelikte akıllı iletişim araçları aracılığıyla her zaman bir veri akışı içinde bulurlar kendilerini. Kişinin her olayın odağında kendisi koyarak yerleşmesi şeklindeki davranışı, bir an içinde maddi-sanal realitenin kendisi aracılığı ile destek sağlanmaktadır. Bu durum artık öznel ifadenin kendisinden fazla bir güç sağlaması manası taşımakta olup delillere ihtiyaç duyulmayabilmektedir. Delillere istekli bir körlük, birçok korku ve endişeye, anksiyetelere kök salması ve duygulara dayalı belgeler, yeni olan bir nitelik tipinin yasal ve geçerli olduğu duygusuna kapılışını devamlı hale getirmek isteyebilir. Narsist yaklaşımın odağındaki olayda budur (Aydın, 2019: s.40).

Narsistlik bir duruş oluşturmasının ana neden ise de bu durumdur. Kişisel ifadelerden bu şekilde vücut bulması, politik konuşma ve gerçeğin gözden kaybedilişine sebep olabilmektedir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere eski propaganda ve iftiraların amaçlarında farklı oluşu da bu durum ile alakalıdır. Eski usullerin, her şeye karşı bir gerçeği ihtimale alır ve bu durumu olduğundan farklı yansıtarak yön kazandırılabilir (Aydın, 2019: s.40).

1992 yılında kavramı ilk kez Sırp kökenli ABD’li yazar Steve Tesich aracılığıyla söylenmiştir. Tesich The Nation isimli dergide yayımlanan “Watergate Sendromu: Yalanlar Hükümeti” isimli makalede, Watergate İran- Kontra Skandalı ve Körfez Savaşı vb. gelişmelerin ABD halkının gerçek ile olan ilgisinde derin biçimde tesir ettiği öne çıkmıştır. Tesich’e göreyse bu ilerlemelerin insanlar gerçek ile kötü hadiseyi bir değerlendirme ne kadar doğru ya da önemli olursa da bunları duymaya çekinmesine neden olmuştur. Bu şekilde insanlar, devletin görmezden geldiği şeyleri görmek ve bunlara itimat etmek hususunda istekli olmuştur. Tesich bu konu hakkında hükümete koruma noktasındaki duydukları güveni şu sözler ile aktarmıştır.

“Bizler hızla, totaliter canavarların ancak rüyalarında görebilecekleri türden bir halkın prototipleri haline geldik. Şu ana kadar bütün diktatörler gerçeği örtbas etmek için çok çalışmak zorunda kaldılar...”

ABD’li olan yazar ve bilim insanı olan Ralp Keyes’in 2004 senesinde yayına sunulan “The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life” isimli kitabıyla ayrıntılı şekilde bahsedilmiştir. Kitap 2017 senesinde “Hakikat Sonrası Çağ: Günümüz Dünyasında Yalancılık ve Aldatma” ismiyle Türkçeye çeviri yapılmıştır. Keyes çalışmasını, yalanın toplumun çoğunluğunda meydana getirdiği tesirde dolayı kaygının bir yaklaşımı olarak anlatmıştır. Keyes de aynı Tesich gibi Vietnam Savaşı, Watergate, İran-Kontra Skandalı ve Körfez Savaşı ile “resmi ağızlardan söylenen yalanların halkı ahlaki olarak duygusuzlaştırıldığında bahsetmiştir. Yalanın tarihsel süreçte pek çok dönemde var olduğu ve insanların yalana olan isteğinin eskisi kadar olmadığını anlatırken aynı zamanda gerçeklerin ortaya çıkması halinde var olan tepkinin hissizleştiği belirtilmiştir (Doruk Şahin, 2018: s.152).

Hannah Arendt, 1967 senesinde “Hakikat ve Siyaset” adlı çalışmasında, doğruluk ve dürüst oluşun hiçbir dönemde bir politikacının erdemleri içinde görülmediği, yalanın politikacıların tutumları içinde sayılmadığı, yalanın bir politikacı için her daim başvuracağı bir araç olduğunu anlatmıştır. Arendt bazı siyasi oluşumlar içinde kendi menfaatlerine karşı olan genelleyen hakikatin her durumdakinden daha da çok düşmanlık ile karşılaşacağını anlatmıştır.

Arendt’in siyasi teoreminde kullanmayı tercih ettiği gerçek, yalan, imajın sıradan hale gelmesi Post-truth yaklaşımını anlatmada oldukça basit olduğunu anlatmaktadır. Mertek’in bir başka görüşünde ise Post-truth yaklaşımının hakikatin, yalanın ve politikanın uzlaştığı alanda bulunduğu anlatılmaktadır. Post-truth politikada, dilin bütünen stratejik duruma gelir. Bu açıdan Patnos’unbağıntıları “logos” üzerinde hâkimiyet sağlayacak hale gelmekte ve süreçte logos önemini kaybetmektedir.

Gerçeğe yönelik sözlerden bahsedilmesi odak noktasından siyasi bir zamanı kapsarken sahte olan havadisleri şuaniki zamanın siyasetinde yeni ve retorik şekilde anlatılmaktadır. Liderlerin ve hükümetlerin aracılığıyla bir strateji şeklinde sahte havadislerin haber medyasındaki yansımaları ve gözden düşürmeye ve önemini kaybettirmeye uğraşmaktadır. Bütün çabaların tabanında siyasetçilerin ve hükümetlerin ifade tarzı haricinde bütün bilgiyi ise “sahte haber” şeklinde anlatma hedefi güdülmektedir. Güvenli olan kaynak ve doğruluk, kesinlik ve ana noktada gazetecilik meslek özelliklerinden sıyrılan sahte haberler, halk üstünde ve medya âleminde güveni zedelemektedir (Karakaş, 2021: s. 167).

3. AŞININ TARİHÇESİ

Aşı karşıtı yaklaşımın ilk uygulamaya geçirildiği yer İngiltere olmuştur. Jenner’in aşının başarısını göstermesi ardından İngiltere’de meydana gelen yayılım ise 1800’lü senelerin başlangıcında ortaya çıktığı görülmüştür. 1840’lı yıllarda ise yasalaşmış olan ilk aşı yasasıyla beraber halkın ücret ödenmeden aşıya erişiminin görülmesi bahsi geçmiştir. Aşı’nın İngiltere’nin halk sağlığı ile alakalı koruyucu rol üstlenmesi ve koruyucu hale gelmesi bu yasa ile gerçekleşmiştir. 1853 senesinde ise aşı yasası ile aşı yaptırmak zorunlu olmuştur. Bu yasalar ile beraber aşı olmayan çocukların ailelerine karşı bir takım cezai yaptırımlar uygulanmıştır. Bu yasalar ile birlikte İngiltere’de meydana gelmiş olan ilk aşı karşıtı hareketlenmeler görülmüştür. Sivil özgürlüklerin tehdit altında tutulmuş olduğuna ilişkin bazı İtirazlar tespit edilmiştir. Devletin kişilerin bedenleri ile alakalı kararlarda koruma görevi üstlenmesi görevine karşı konulmuştur.

Aşılar, ilk kez milattan önce 1000’li senelerde Çinliler kullanmıştır. İleriki senelerdeyse Orta Asya, Osmanlı Devleti ve Hindistan’a kadar aşı yaygınlaşmıştır. Aşılama en başından itibaren Osmanlı İmparatorluğu ve Galler’de yapılmakta olup 1650 senelerinde İstanbul’da da uygulanmaya başladı. Aşının geçmişine ait kaynaklar tartışılrsa da iki ihtimal ortaya çıkmıştır: Hindistan veya Çin M.S. 1000 yıllarında yapılan teknik, tıp ve büyülerle bir yere ulaşmadığı düşünülmektedir.

Joseph Nedham adlı araştırmacı makalesinde bu konulara deyinmiş ve aşı ile alakalı tartışma ilk olarak 1945 senesinde Çinde basılan bir kitapta yapıldığı kanıtlanmıştır. Aşılamanın kaynağını Çin’de inceleyen Needham, makalesinde aşılamanın 1564 ile 1572 gerçekleştirilen ve simya kurallarına dayalı olağanüstü bir adam tarafından bulunduğunu açıklamaktadır. Bunların yanında Çin’de farklı ailelerin ticari sebepler ile kalıcı aşıcı olmuştur fakat bunlar da çizgilerini ortaya çıkarmaktan uzaklaştıklarına değinir (Yakıncı, 2020: s.25).

Örneğin bir tanesine 17. Y.Y. ortasından sonra Kang imparatorunun bütün ordusunu, ailesini ve diğerlerini aşıladığından ve bunun sayesinde çiçek hastalığını hafif bir şekilde atlattıklarını açıklamaktadır. Bunun yanında Howell adlı incelemeçi, önceki Sanskrit yazılarında bahsedilen iddialara dayalı olarak Bangladeş ve Batı Bengal alanlarında aşılamanın yüzlerce sene önce yapıldığını anlatmıştır. Avrupa’nın aşıyla ilk kez tanışmasıysa, Türklerin aşıyla alakalı biçim ve uygulamalarını Avrupa’ya getiren Emanuel Timonius sayesinde gerçekleşmiştir.

Konstantinopolis'te 1714 senesinde Emanuel Timonius bir mektup yazmıştır ve yazılan mektup tüm Avrupa'ya yayılmıştır ve Kraliyet halkına mektup John Woodward okumuştur. Sonrasında 1716 senesinde aynı anda Türkiye'den yazan, saygı duyulan Doktor Jacob Pylarinius 1660 senesinde Constantinople'de aşının, Yunan bir kadının tanıttığını dile getirmiştir. Lady Mary Wortley Montague, bir İngiliz diplomat eşi, Türkiye'de yaygın bir şekilde yapılan güvenli ve smallpox'ı engellemede etkisi oldukça fazla olarak bilinen bu aşığı çocuklarda yapmayı teşvik etmektedir.

19721 yılı Nisan ayında İngiltere'ye dönüp Konstantinopol'de beraber olduğu İskoç cerrah Charles Maitlan'ın kızının aşısı olmasını talep etmiştir. Bu hal aşısı karşıtı İngiltere'de 1723 senelerinde yoğun bir talep oluşturmuştur. Royal Society sekreteri James Jurin doğal çiçek aşısıyla uyguladığı aşılamanın mortalite oranları açıklanmıştır. 1790'lı seneler de Edward Jenner, inek çiçeği hastalığını atlatanların çiçek hastalıklarına karşı dirençli olduğunun farkına varmış ve inek çiçeği hastalığını atlatmakta olan birinin vezikül sıvısını sağlığı yerinde olan bir kişiye enjekte etmiştir. Sağlıklı olan bu kişiye sonra bilinçli bir şekilde inek çiçeği mikrobu bulaştırıldığı zaman bu kişinin hastalığa karşı dirençli olduğu görülmüştür. Bu ilerlemenin ardında 1885 senesinde kuduz aşısı, 1986 senesinde kolera ve tifo aşısı, 1897 senesinde veba aşısı bulunmuştur. 1900 senelerine ulaşıldığında ise boğmaca, tetanos, tüberküloz, sarıhumma aşısı bulunmuştur.

Aşıların üretilmesiyle alakalı olarak Türkiye tarihi incelendiğindeyse, 1880 ve 1980 seneleri içerisinde 100 senelik bir zaman süresince aşılar millî bir biçimde ülkemizde üretilmeye başlandığı bilinmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 1974 senesinde WHA27.57 numaralı kararıyla Genişletilmiş Bağışıklama Programı uygulanmıştır. Bu programın hedefi, tüberküloz, çocuk felci, difteri, boğmaca, tetanos ve kızamık hastalıklarının kontrol edilebilmesini ve yok edilmesini sağlamaktadır. Türkiye'de bu uygulama 1981 senesinde uygulanmaya başlanmıştır (Yılmaz, 2019: s.65).

4. AŞILANMANIN ÖNEMİ

Aşılanma zayıf hale getirilmiş bakteri veya virüs veya bunların antijenik maddelerinin vücuda enjekte edilerek bağışıklık sağlanmasıdır. Bu şekilde mortalite ile morbiditesi yüksek seviyede bulaşıcı hastalıkların önlenmesi veya hastalığın etkilerinin en aza indirilmesi hedeflenir. Aşı kişisel bağışıklığı ve aşı uygulanmamış bireylerin, aşılanan bireyler sebebiyle, hastalık etkisiyle temaslarının azaltılmasını bu sayede halk içinde ilgili hastalığın yayılma sıklığının azaltılmasını sağlamaktadır. Bu durum toplumsal bağışıklık olarak adlandırılır. Aşı uygulamaları bulaşıcı hastalıklar ile mücadelede en etkili yöntemlerden bir tanesidir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2017 yılındaki rapora göre halen 1,5 milyon civarı kişi aşı ile engellenebilir hastalıklardan yaşamı sona ermektedir.

Aşılar toplum sağlığı yönünden iyi bir ilerleme olarak incelenmektedir. Aşılar ilaçlardan ayrı bir şekilde birey ve toplum seviyesinde etkilidirler. Önceki zamanlarda, kontrol edilemeyen salgınlar, dünya nüfusunun değişkenliğinde oldukça fazla etki sağlamış ve toplumsal farklılıklar bu nüfus hareketleri başında ortaya çıkmaktadır. Örnek verecek olursak, Avrupalıların Amerika'yı keşfetmeleri sonunda, arkasından getirmiş oldukları çiçek hastalığı, Kızılderililerin toplumsal ölümlerine neden olmuş, bu halde de, bölgenin Avrupalıların ele geçirmesinde fazlaca rol üstlenmiştir. Herhangi bir ülkede, aşılanmanın uygulanmadığı hallerde ortaya çıkan kızamık ve çiçek hastalıklarında nüfusun yarısının öldüğü bilinmektedir. Aşının dünya genelinde senelik olacak şekilde 2 ile 3 milyon civarı ölümü önlemesi sağlanır (Yüksel, Topuzoğlu, 2019: s. 247).

	Tahmin edilen yıllık ölüm	Engellenen ölüm	Meydana gelen ölüm	Engellenen ölüm (%)
Çiçek hastalığı	5 milyon	5 milyon	-	100
Difteri	260 000	223 000	37 000	86
Boğmaca	990 000	630 000	360 000	64
Kızamık	2.7 milyon	1.6 milyon	1.1 milyon	60
Yeni doğan tetanozu	1.2 milyon	0.7 milyon	0.5 milyon	58
Hepatit B	1.2 milyon	0.4 milyon	0.8 milyon	33
Tüberküloz	3.2 milyon	0.2 milyon	3 milyon	6
Çocuk felci	640 000	550 000	90 000	86
Toplam	15 190 000	9 303 000	5 887 000	61

Resim 1. Aşı ile önlenilen hastalıkların aşı ile önüne geçilen yıllık ölüm sayıları (Soysal,2018: s.264)

Yaşam süresince devam edecek olan felç daha da ilerisi ölümle biten çocuk felci hastalığıyla artık evrenin. Çok küçük bir bölgesinde karşılaşmaktadır. Yakalanıldığı zaman hiçbir tedavisi olmayan tetanoz hastalığı günümüzde nerdeyse hiç karşılaşmamaktadır. Selin Atalay evrenin genelinde çiçek hastalığının eradike edildiğini, çocuk felcinin de eradike edilmeye çok yaklaşıldığını açıklamaktadır. Aşının başlıca olarak gelişmeye devam eden ülkelerde toplum sağlığı yönünden öneminin yüksek olduğu açıklanmaktadır. Dünyada çapında özellikle az gelirli

ülkelerde her sene 2 ile 3 milyon çocuk aşılamanın eksik olması sebebiyle ölmektedir. 2014 senesinde 3 doz difteri, boğmaca, tetanos aşısı yaptırılmayan çocukların %60 kadarı Etiyopya, Endonezya, Kongo, Hindistan, Nijerya, Irak, Filipinler, Pakistan, Güney Afrika ve Uganda'da hayatını sürdürmektedir (Yılmaz, 2019: s.66).

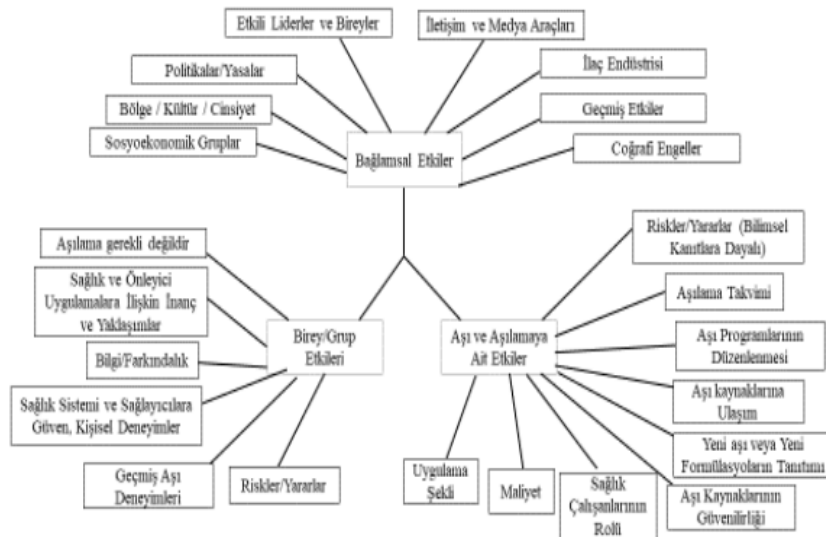
5. AŞI TEREDDÜDÜ VE REDDİ

Son zamanlarda aşılamanın ortaya çıkmış olumlu etkileri iyi tanınmasına rağmen ebeveynlerin çocukluk zamanlarındaki aşılarla reddetme ve tereddütlerin sayıları artış göstermektedir. Aşı tereddütleri aşının uygulanmasında gecikme ya da aşıya erişilebilmesi mümkün olsa dahi uygulamama hali olarak bilinmektedir. Aşının reddiyse bütün aşıları kendi isteğiyle uygulamama halidir. Aşı kabulü dünya çapında nüfusun genelinde norm olabilmekle beraber daha az bir rakam, bazı aşıları reddetmektedir. Bazıları ise aşılamanın geciktirilmesinde veya aşılamaı kararsız kalarak yaptırmaktadırlar. Tereddütse bütün aşıları kuşkusuz kabul görenlerle kuşkusuz reddeden kişiler içerisindeki heterojen topluluğu oluşturmaktadırlar. Ek olarak çoğu incelemenin neticeleri aşı yapılmış bireylerin bile aşılama hususunda önemli kuşkuları ve endişeleri olabildiğini açıklamıştır.

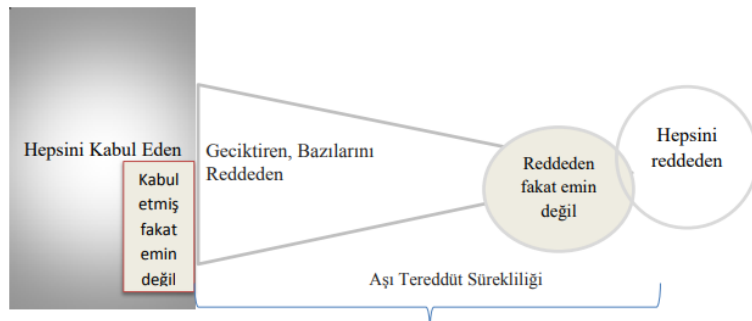
Amerika ve Avrupa'nın Colorado benzeri bir takım bölgelerinde 2012 ile 2016 seneleri içerisindeki bağışıklık tahminlerinde %2 ile 4 oranında azalışlar olduğu ortaya çıkmıştır. Bir takım aşılarla karşı bağışıklıklar daha da azalmıştır.

Örnek verecek olursak İtalya'da 2015 senesinde kızamık hastalığına karşı aşı yapılma oranı yüzde 85 oranlarına, Avrupa'daysa bu aşılama oranı yüzde 88 civarına kadar azaldığı açıklanmaktadır.

Avrupa'da 2017 kayıtlarına göre tetanoz, boğmaca ve difteri aşısıyla bağışıklık oranı %92 seviyesine, Amerika'da bağışıklık oranı %91'e kadar azalmıştır. Amerika'da kızamık aşısıyla bağışıklık oranı aşılamaındaki ilk doz için %92 seviyesindeyken, ikinci doz için bu seviye %54 oranındadır. Bu sonuçların 2012 yılında aşıların ilk dozlarında %95 seviyesinin üstünde olduğu açıklanmıştır (Düzgün, Dalgıç, 2019: s. 426).

Resim 2. Aşı Tereddüdü Belirleyicileri Modeli (Düzgün, Dalgıç, 2019: s. 428)

Resim 3. Aşı Tam Kabulü, Tam Reddi ve Aşı Tereddüdü (Düzgün, Dalgıç, 2019: s. 428)

Türkiye'de 2017 yılı Sağlık İstatistikleri Seneliğine göre genel olarak aşı oranında düşmeler olduğu açıklanmıştır. Kızamık, kızamıkçık, difteri, boğmaca, kabakulak, tetanoz, hepatit B aşılarıyla bağışıklık oranı 2016 senesinde %98 oranındayken ileriki senelerde %96 seviyelerine düşmüştür. Aynı Sağlık İstatistikleri Yıllığına göre BCG aşısıyla aşı yaptırma oranı %96 seviyesinden %93 seviyesine düşmüştür (Bozkurt, 2018: s.72).

6. TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA AŞININ REDDİ

Türkiye'de aşığı kabul etmeyen 183 aile varken, 2013 yılında 913, 2015 yılında 5091 ve 2016 yılında ise 10.000'in üstüne ulaşmıştır. Türkiye'de bu yükselişle aşığı redleri ilerlemesini sürdürürse yaklaşık 5 sene sonunda bağışıklanma oranının %80 civarlarına düşeceğini, dolayısıyla çok nadir rastladığımız hastalıklarda önemli yükselişler görüleceğini, belki de eradike ettiğimiz vakalara tekrar rastlanacağı düşünülmektedir. Dünya genelindeyse bağışıklık kazanma aşılanma oranları yükseldikçe engellenebilir hastalıklardaki vaka sayıları ve ölüm oranlarının azaldığı görülmektedir. Aşığı oranları ülke bazında değişkenlik gösterebilmektedir. Pakistan, Nijerya, Hindistan, Afganistan'da aşığı oranları %70 ile 80 civarında değişkenlik gösterirken, Avrupa ile Amerika'da genellikle %90'ın üstündedir (Düzgün, Dalgıç, 2019: s. 427).

Resim 4. Türkiye'de Aşığı Reddi Sayısı(Bozkurt, 2018: s.74).

Aşılanma oranları az olan ülkelerde ekonomik sıkıntılar, savaşlar, aşığı erişimdeki sıkıntılar öne çıkmaktadır. Bunlarla beraber Dünya Sağlık Örgütü'nün istatistiklerine göre aşığı uygulanmaması için hiçbir sosyal, ekonomik ve yasal engelin bulunmadığını bildiğimiz Avrupa'da ve Amerika'nın birkaç bölgesinde bağışıklık kazanma oranlarında 2012 ile 2016 seneleri içerisinde %2 ile %4 arasında değişkenlik gösteren oranlarda düşüşler görülmektedir. Bir takım aşılara karşı bağışıklık daha da azalmıştır. Örnek verecek olursak İtalya'da kızamık aşılanma oranı 2015 yılında %85 bütün Avrupa'daysa %88 civarına kadar azalmıştır. 2017 istatistiklerinde ise Avrupa'da difteri, tetanoz, boğmaca aşığıyla bağışık kazanma oranı %92 Amerika'da ise %91'e azaldığı görülmektedir.

Amerika'da kızamık aşığıyla bağışıklık oranı ilk doz aşıda %92, ikinci doz için %54 olmuştur. 2012 yılında bu sonuçlar ilk doz aşılarda %95'den fazlaydı. Bunun sebebini aşığı karşıtı ifadelerle oluşan aşığı retlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aşılanma oranlarında yaşanan bu düşüşün halka engellenebilir hastalık sayılarında yükseliş olarak etti ettiği görülmektedir. Erdaike edilen polio, 2015 senesinde 1 Polonya'da 2 Kıbrıs'ta olarak 2 vaka ile karşılaşılmıştır. ECDC yayımladığı raporda aşığı karşıtlığında deyinmiş ve risk olarak karşılamıştır. Ülkemizde açıklanan vaka sayılarında değişiklikler olması, aşığı reddi sayılarının halen halkın küçük bir bölümünü oluşturmasını düşünmek için henüz erken olacağını göstermektedir. Ülkemizde 2016 senesiyle birlikte genel bağışıklık oranının %95 seviyelerinde olması bilinmekle beraber, aşığı retleri zaman geçtikçe artan bir sağlık riski oluşturmaya devam edecektir (Bozkurt, 2018: s.72).

Halkın aşılanma oranıyla devlet politikaları arasında belirgin bir bağ bulunmamaktadır. Gönüllü aşılanma politikası sürdüren devletlerin aşılanma oranları, zorunlu aşılanma politikası yürüten devletlerden geride kalmamıştır. Devlet politikalarını incelediğimiz zaman Amerika'da aşığı uygulaması zorunlu olmasıyla beraber tıbbi, dini, felsefi muafiyet benzeri içerikler de esneklik kazanmıştır. Bununla beraber Amerika'da bu esnekliği reddeden 5 ayrı bölge vardır. Kanada, İsveç ve İngiltere'de gönüllü aşılanma politikası yürütülürken, devlet toplumsal aşığı oranlarını yüksek seviyede tutmak amacıyla bireylere olumlu yönde finansal teşvikler sağlamaktadır. Belçika ve Polonya'daysa aşığı retleri yüksek para cezası ya da hapisle ceza vermektedir. Ülkemizde zorunlu aşılama politikası yürütmekle beraber aşığı retlerine karşı yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Aşığı kabul etmeyen vakaların sayılarına göre yeni değişikliklere göre gereksinim duyulabilir (Bozkurt, 2018: s.73).

7. AŞININ REDDEDİLME NEDENLERİ NELERDİR?

Aşılanma toplum sağlığının en mühim başarılarından bir tanesi olarak açıklanmaktadır. Bununla beraber bu başarıya genel olarak dini, bilimsel ve politik fikirler doğrultusunda farklı sebeplerle aşılarda şüphelenen ve bazen reddeden bireyler ve gruplar ortaya çıkmıştır. Son zamanlarda aşılanma hususundaki tartışmalar zaman geçtikçe daha çoğalmakta ve karmaşık hale gelmektedir. Bunların yanı sıra aşığı tereddütleri ve retlerin yönelik alakada yükselmeyi sürdürmektedir.

Aşı tereddütlerin mühim bir problem olduğunu ve aşı içeriğini etkileme potansiyeli sağladığını kabul ederek aşı hususunda Stratejik Danışma Grubu 2012 yılının mart ayında aşı tereddüdünü konu alan çalışma topluluğu oluşturulmuştur. Bu Topluluk 3 ana dalda gerçekleşen Aşı Tereddüdü Belirleyicileri Modelini gerçekleştirmiştir. Bu modele göre ilk kez çevresel, tarihi, sosyo-kültürel, çevresel, tarihi, ekonomik ya da politik etkenleri, iletişim ve medya bağlarını, ilaç sektörünü, geçmiş tecrübeleri ve coğrafi engelleri bulundurmaktadır. İkinci olarak kişisel ve grup etkileri aşıyla alakalı bireysel düşünceden kaynaklı yada sosyal akran ortamlarının etkileridir. Son bölüm ise aşının yada aşılama aşamasının nitelikleriyle doğrudan alakalı olan aşı ve aşuya özel içerikleri bulundurmaktadır (Düzgün, Dalgıç, 2019: s. 427).

8. EBEVEYNLERİN AŞIYI REDDETMEİNİN NEDENLERİ VE BİLİMSEL GERÇEKLER

Çocukların aşı yapılmasının, aileleri yönünden kabul edilmemesinin pek çok sebebi bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, aşılama hakkında ki kararına tesir eden sebepleri üç ana başlıkta birleştirmiştir. Bağlamsal etkiler, ekonomik ve politik etkilerdir. Ebeveynler aracılığıyla aşıların reddedilmesinin sebepleri, bu tereddütlere değin özet bilimsel açıklamalar ise şu şekildedir.

Aşı adı	Aşının Bireysel koruyuculuğu	Aşının Toplumsal koruyuculuğu
Hepatit B	Akut ve kronik hepatitler, fulminan hepatit, siroz ve karaciğer kanserinden %100 oranında korur.	Toplu yaşam alanlarında (kreş, bakımevi vb) hastalık yayılmasını azaltır.
BCG	Tüberküloz menenjit ve milyer tüberkülozdan ölümü önler.	Bağışıklığı güçlendirerek, <5 yaş ölümlerde azalma sağlar.
Difteri	Öldürücü difteri hastalığını önler.	Difterinin bulaşıcılığı yüksektir. Tek bir vaka ile salgınlara neden olan difteriden korur.
Boğmaca	Bebeklerde öldürücü olan, büyük çocuklarda ve yetişkinlerde uzun süreli öksürüğe neden olan boğmaca hastalığından korur.	Boğmacanın bulaşıcılığı yüksektir. Tek bir vaka ile salgınlara neden olan boğmacadan korur.
Çocuk felci	Sakatlık ve ölüme neden olan çocuk felci hastalığından korur.	Tek bir çocuk felci vakası bile salgınlara neden olabilir. Su ve besin kaynaklı salgınları önler.
Hib	Menenjit ve menenjite bağlı sakatlık ve ölümden korur. Orta kulak iltihabı sayısını azaltarak işitme kaybını önler.	Hib hastalığı, kapalı toplumlarda salgına neden olarak ölümlere neden olabilir. Toplumda salgınları önler.
Pnömonok	Pnömoni, sepsis, menenjitten ve bunlara bağlı sakatlık ve ölümden korur. Orta kulak iltihabı sayısını azaltarak işitme kaybını önler.	Pnömonok hastalığı, kapalı toplumlarda salgına neden olarak ölümlere neden olabilir. Toplum salgınının önüne geçer.
Kızamık	Kızamığa bağlı ishalden, zatürreden ölümleri önler. Beyin iltihabı ve SSPE'den korur.	Kızamık, bulaşıcılığı çok yüksek enfeksiyonlardandır. Toplumda salgınları önler.
Kızamıkçık	Anne karnındaki bebeklerde malformasyonları önler.	Toplum salgınının önüne geçer.
Kabakulak	Kabakulağın neden olduğu; beyin ve beyin zarı iltihabını ve testis iltihabına bağlı kısırlığı önler.	Toplum salgınının önüne geçer.
Hepatit A	Akut hepatit ve öldürücü karaciğer yetmezliğinden korur.	Su ve besin kaynaklı salgınları önler.
Suçiçeği	Suçiçeği hastalığını önler. Ayrıca, anne karnındaki bebeklerde sakatlığı, beyin ve beyin zarı iltihabını, ileri yaşta gelişebilecek zona hastalığını önler.	Toplum salgınının önüne geçer.

Resim 5. Aşısı Yapılan Hastalıklar (Yakıncı, 2020: s.37).

9. AŞI KARŞITI PROPAGANDALARI

Asya, Avrupa, Avustralya ve Amerika bölgelerinde de zaman geçtikçe yükselen aşı karşıtı topluluklar fazlaca sayıda broşür, dergi ve kitaplar çıkarıp dağıtımını yapmışlardır. Otizmle alakalandırılması sebebiyle kızamık aşısı karşıtı faaliyetler tarihi en yakın faaliyet gibi bilirse de, 1970 senelerindeyse difteri, tetanos, boğmaca aşısı, suçiçeği aşısının arkasından en fazla konuşulan ikinci aşı olmaktadır. O Senelerde bu konuşmalara ortam hazırlayan husus, 1974 senesinde İngiltere'de yayınlanmış bir makale olmuştur.

Yayınlanan makalenin içeriğinde, Londra'da bulunan bir çocuk hastanesinde 36 tane çocuk üstünde incelemelerde bulunulduğu ve bu çocuklarının hepsinde DTP aşı yapılması sonrasındaki 24 saat içerisinde nörolojik komplikasyonların kümelendiği bu kümelenebilirlikte tesadüf olmayıp sebebe bağlı olduğu açıklanarak DTP aşısı

Güncel Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları hedef gösterilmektedir. Bu makalenin yayına sunulması, Birleşik Krallık 'da boğmaca aşılama oranlarının 1974 yılında %81 oranından 1980 yılında yüzde 31 seviyesine azalmasına sebep olarak İngiltere'de aşılama oranlarının tekrar normal seviyelere yükselmesi fakat ulusal, aşı fayda ve etkililiğinin açıklandığı yayının ortaya çıkmasının arkasından olmaktadır.

Bunun neticesinde hastalık insidansı tekrar önemli bir seviyede azalma sağlamıştır. 1998 ile 2000 senelerinde The Lancet dergisinde, Wakefield'in, aşı karşıtı faaliyetlerinin çoğalmasına neden olan 2 çalışma da yayınlanmıştır. İngiliz gastroenteroloji doktoru Andrew Wakefield 12 çocuk ve yetişkin üstüne uyguladığı incelemede KKK aşısıyla otizm arasında pozitif bir bağ olduğunu ön plana çıkarmıştır. Bunun sonrasında, yayınlanan çoğu araştırma MMR aşısı ve otizm arasında bir bağ olduğunu kabul etmemiştir. Bu araştırmalar Türkiye'de içinde bulunmak üzere bir çok ülkede ses getirmiş ve aşığı kabul etmeyen bireylerin oranlarında yüksek artışlar göstermiştir. Wakefield, istatistiklerini ve neticelerin yanlış oluşu ve etik olmayan araştırma biçimleri kullanımı iddialarıyla önemli eleştiriler almaktadır.

Gazeteci incelemelerine göre bunların yanında Wakefield'in yayınıyla alakalı bir çıkar çatışması bulunduğunu, aşı üreticileri karşıt beraberliklerinden finansal fon sağladığı ve bunu iş arkadaşları ve yetkili kişilere açık bir şekilde beyanda bulunmadığı ortaya çıkmıştır. 2010 senesinde araştırmanın yayınlandığı dergi, ilgili araştırmayı geri çekmiş, editör tamamıyla hatalı olarak açıklamıştır. Birleşik Krallık Tıp Konseyi yayınladığı duyuruyla Andrew Wakefield'in Doktor unvanı geri alınmıştır. 10 sene sonra Andrew, WAXXED isminde bir belgesel yayına almıştır. Bu belgeselden etkiyle dünyanın çeşitli çoğu yerinde, çocukların bedenlerine devletlerini zorunlu olarak müdahalede bulunmasını yanlış bulan yetişkinler tarafından protesto mitingleri yapılmış ve tekrar bu kişiler tarafından yasal davalar başlatılmıştır.

Aşı reddi hususunda yasal süreç Türkiye'de ise Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Ordu Cumhuriyet Savcısı Hüseyin Ayyayla'nın mahkemeye verilmesi ile başlamaktadır. 2015 senesinde ikiz bebeklerine hepatit B aşısı uygulamak istemeyen Hüseyin Ayyayla, mahkemede 0 ile 2 yaş gurubu arasındaki çocuklara aşı uygulamanın tehlikelerini önemseyen 14 sayfalık savuma sunmuş ve dava neticesi Hüseyin Ayyayla'nın yararına karar verilmiştir (Yakıncı, 2020: s.30).

10. DÜŞÜNÜMSELLİK

İngilizce' de reflexion-reflexive, Fransızca 'da réflexion-réflexive kelimelerine karşılık gelen düşünüm-düşünümsel sözcüğü; Bir şey üzerine düşünme ve yansıtma, evirme, akış, sebep ile netice arasında dönüşlü ve karşılıklı dairesel bağları açıklama anlamı taşımaktadır. Kavramsal yönden akılsal bir çalışma şekli olarak tefekkürle tanımlanabilecek düşünümsellik, hafızada muhtelif içeriklerin muhakemesinden ve analizinin arkasından kanaatleri yansıtma biçiminde açıklanabilmektedir. Bu incelemede, Bourdieu'nün inceleme biçimini adlandırmak amacıyla orijinal içeriklerden çevirilerde yaygın bir şekilde kullanılan düşünümsellik sözcüğü tercih edilmektedir. Ayrıca, düşünümsellik için kavramsal yönden çokça karşılık bulunabilir ve bu karşılıklar üzerine incelemeler çoğalabilir. Fakat düşünümsellik üzerine kavramsal bir analiz uygulamak yerine, kuramsal irdelemeye öne çıkarmak, Bourdieu'nün devlet ile simgesel şiddet üzerine ifadeleri açıklayabilmek yönünden daha yararlı olabilir. Bilim sevgisiyle arayışta olan her insanda, bilimsel merakın yönlendiği en başlıca konu yöntem problemidir.

Bourdieu'nün yaşamı, aradığı şeyi bulmak amacıyla benimsemiş olduğu yöntem düşünümsellikle alakalı olarak bir takım ipuçları sağlamaktadır. Entelektüel ortodoksluğa dönmüş fikir dogmatizme karşı olduğunu açıklayan Bourdieu, düşünümselliğiyle birlikte amacının sembolik tahakküme karşı savunma silahları dağıtmak olmasını açıklamaktadır. Bu hususta kendisiyle ve eserleriyle alakalı araştırmalarda bulanacak kişilere, araştırma hususunu kullandırmaktan, deforme etmekten, eleştiri yapmaktan çekinmemesi gerekliliğini dile getirmektedir (Eren,2018: s. 173).

Foucault'un Nietzsche için dile getirdiği gibi, yerine göre kendisi ile beraber hareket edilerek yerine göre kendisine karşı gelinerek düşünümselliğin öğrenilmesi gereksinimini açıklayan Bourdieu, düşünümselliğe ne seviyede önem verdiğini açıklamaktadır. Araştırmacıların içerisinde oldukları halkı ve bu halkın oluşturulma kurallarını, biçimlerini, işleyişlerini ve yatkınlıklarını araştırması gereksinimini açıklayan Bourdieu; topluma yabancı bir kişi gibi ve ya farklı sebeplerle halkına uzaklaşmış bir yerli gibi davranan farklılık meraklısı araştırmacıları eleştirmektedir. Gerçek bir şekilde bilimsellik arayışında olan bir sosyal bilimci, toplumsal dünyayı incelerken, teorist veya entelektüalist yanlılıklara karşı uyanık olmalarına isteyen Bourdieu, kuramsal bilgiyle pratik bilginin işbirliğinde bulunması gerekliliğine önem vermektedir.

Bourdieu, kuramsal bilgiyle pratik bilginin arasında olan ayrımı, soyağacı yapan bir antropoloğun akrabalıkla bağlarının, oğlunu evlendirmek isteyen babanın akrabalık ile ola ilişkisinden ayrımına ve ya okul sistemini

inceleyen bir sosyoloğun okul ile alakasının, kızını okula kayıt ettirmek isteyen bir kişinin okul ile alakasındaki ayrımına benzetmektedir.

Bourdieu, bir incelemenin bu iki ayrımı görmeye dikkat çekmesi gerektiğini ve pratik bilgiyle kuramsal bilgi arasında bir seçim yaparak kaybolmamasını düşünmektedir. Bu bağlamda, kuramsal bilgi veya pratik bilginin bir işe yaramadığı yanılığına düşmesi gerektiği uyarısında bulunan Bourdieu'nün önemsemek istediği, her bilimsel araştırmanın bir çizgisi olması sonucudur. Bourdieu'nün pratik bilgi ve kuramsal bilgi arasında bulunan bütünleştirici tutumu önemsendiğinde, maddecilikle ideciliğini ilişkilendirilmesini öneren fenomenoloji akımının etkisi altına aldığı düşünülebilir. Karma tutum veya fenomenolojik tutumla Bourdieu'nün düşünümüllüğü arasındaki benzeşim, bu iddianın çıkmasına neden olmaktadır. Fakat, Bourdieu'nün düşünümüllüğünü fenomenolojik tutumdan ayırıştırın ve düşünümüllüğe ait olma özelliği taşıyan kilit bir noktanın bulunduğu kabul görmektedir. Bourdieu düşünümüllüğünü fenomenolojiden farklı kılan kilit nokta nesneleştirildikten uzaklaş fakat bilim ve epistemolojiden vazgeçme uyarısı işaret edilmektedir (Aydm, 2014: s.7).

Bu işaret etme araştırma nesnesi hususunda gerçekleştirilecek bilimi, doğrudan özneye alakalandırılmadığı için fenomenolojiden farklı kılmaktadır. Fenomenolojiyle düşünümüllüğü farklı kılan önemli ayrımlardan bir tanesi de araştırma yapanın;; bilim, bilimci ve kendi tarihi üzerine düşünme sorumluluğudur. Bilimin gelişmesinin koşulu olarak, oklun gelişme şartlarının sorgulanması gereksinimini açıklayan Bourdieu; bunun için akıl ve ampirinin devamlı polemik durumda olması gereksinimini dile getirmektedir. Doğanın yalnızca sorulan sorulara yanıt vereceğini, bu sebep ile de ona doğru soruların iletilmesi gereksinimini ifade eden Bourdieu; sadece düşünümüllüğü araştırmasının her adımında kullanılan bir araştırmacının pratik hayatla alakalı doğru sorular iletebilmesini düşünmektedir.

Düşünümüllüğün sosyal bilimler dalındaki bütün incelemelerde kullanılmasını hedefleyen Bourdieu; bu hedefe erişmek amacıyla kişisel bir eforu yeterli bulmadığını, kolektif bir girişim ile düşünümüllüğün yerleşebileceğini ve bununda yalnızca çabayla olabileceğini öne çıkarmaktadır. Düşünümüllüğü, sosyal bilimlerin ilerlemesi ve daha çok bilimsel duruma ulaşabilmesi amacıyla önemli gören Bourdieu; iktisatçılardaki gibi kültürün salt maddi hayatlarını gibi düşülmesi halinde sosyal bilimlerin gelişemeyeceğini düşünmektedir. Pratik bilgi ve kuramsal bilgi arasında düşünümüllüsel bir taraf uygulanmaz ise, entelektüalist yanılığın ulaşabileceğini düşünen Bourdieu; düşünümüllüğü iyi bir bilim uygulamanın en keskin koşulu olarak ifade etmektedir. Düşünümüllüğe ve bilime dönük bir baskın gibi düşünülmesi halinde yanılacağını açıklayan Bourdieu, pratik bilgi ile kuramsal bilginin beraber değerlendirildiği düşünümüllükle gerçeklere erişebileceğini açıklamaktadır.

Düşünümüllüğe göre gerçeğe ve nesnelliğe erişmenin önemli koşullarından bir tanesi, araştırmacının kendi sosyal kökenlerinden araştırma sonucuna eklediği değerlerini, yatkınlıklarını, yaklaşımı ve algılarını kontrol altında tutabilmesidir. Kendi yatkınlıklarını kontrol edemeyen araştırma yapan bir kişinin araştırma nesnesiyle alakalı nesnel davranması beklentisine girilmemelidir.

Araştırma nesnesiyle alakalı olarak yapılan araştırmalara başlamadan önce kendini sorgulan araştırmacı, hepsinden önce toplumsal dünyaya baktığı sınıf merceğine eleştirisel bir görüş sağlamış olmaktadır. Bu konu, düşünümüllük içerisinde farkındalığı sağlayan en etkin şartlardan bir tanesi olarak bilinmektedir. Düşünümüllüğün, yasal alanda gerçekleştirilecek incelemeler için de önemli olması açıklanabilir. Yalnızca kuramsal bilginin içinde kalmış araştırmalar sonucunda gerçekleştirilen hukuki değişikliklerin uygulanabilirliğin olmaması, pratik bilgi ve kuramsal bilgi beraberliğinin hangi seviyede önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Toplumsal değerler ile pratik hayat önemsenmeden değişiklik yapılan yasaların, toplumu oluşturan kişiler tarafından benimsenmiş olmaması da pratik bilginin önem seviyesini ortaya çıkarmaktadır. Bu husus üzerine gerçekleştirilmiş yasal değişikliklerinin sık bir şekilde yapılmasına duyulan gereksinim, gerçekleştirilen araştırmaların kuramsal olarak kalmasına ve pratik araştırmalardan mahrum kalmasına dayanabilmektedir. Düşümüllük içinde önemli olarak bilinen başka bir konu da hukuk alanında gerçekleştirilecek araştırmalar yönünden, yararlı kabul görebilir (Eren,2018: s. 174).

Araştırma yapan kişinin kendi değerlerini, yatkınlıklarını ve yaklaşımı ile inancını kontrol edemeden gerçekleştirdiği çalışmaya dayandırılan yasal değişikliklerin eşitlik, adalet ve özgürlük değerlerine yakın olmayacağı düşünülebilmektedir. Bu değerleri önemseyerek gerçeğe erişme amacıyla olan araştırma yapan kişinin kendi yatkınlıkları ile inancını kontrol edebilmesi, araştırmacının nesnel araştırma yapmasına olanak verebilir. Tersine durumda araştırma yapan kişinin değerlendirmelerinde nesnel olmayan kuşkusunu oluşturabilir. Salt bilimsel araştırmalarda kullanılacak usul şüphesini öne çıkarmak ve usul konusunu ana konu olarak düşünmekte doğru olmaz. Keza, usul konusunu kendisini usta veya hoca yapan araştırmacı; araştırma nesnesinden uzaklaşarak önceden yapılmış nesnelere bilim kisvesine dönüşmesine mahkûm olur ve bilimsel miyopluga düşme riski taşımaktadır. Fakat bu ifadeler ile birlikte yöntem konusunu göz ardı ettiği bilinmemelidir. Bourdieu,

düşündüğümüz şeylerim şekil ve kapsamını eleştirel bir biçimde analiz yapmamızın önemine dikkat çekerken bizatihi yöntem konusunu vurgulamaktadır. Ona göre; nasıl ki ampirik araştırmayı önemsemeyen ve yöntem konusunu öne çıkaran teorik tutum miyopluğa düşme riski bulunduruyorsa, kendi teorik kuramlarından ve bilimsel araştırma biçimlerinden bihaber olan ampirizm de kördür ve kabul görülemez. Bu nedenle pratik bilgiyle kuramsal bilgi karşılıklı ve dönüşümlü bir şekilde birbirine besleyip destek sağlamalıdır. Bu konu Bourdieu, düşünümelliğinin hakikatini teşkil göstermektedir.

Bouredieu'nün kendi saha araştırmalarında düşünümelliği sağlayabilmek amacıyla bütünlük kapsamında kullanmış olduğu bir takım kavramlar bulunmaktadır. Kullanmış olduğu bu kavramları devamlı olarak tekrarlı olarak dile getiren Bourdieu, daha önce açıkladığı şeylerin tanındığını ön görerek faaliyette bulunmamaktadır. Bu yaklaşımının düşünümelliğin yerleşmesinde ve öğrenilebilmesinde yararlı olacağını düşünen Bourdieu'nün habitus, alan ve sermaye ifadelerini araştırmak düşünümelliğin aynı zamanda devlet ve sembolik şiddetin anlaşılmasına önem sağlamaktadır (Aydın, 2014: s.9).

11. SONUÇ

Post truth kısaca nitelikli yalanlama ifade edebiliriz.1990'lı yıllarda meydana gelmiş ve 2016'dan bu yana yaygın biçimde kullanılan bir kavram olsa da ana mesele hakikat, yalan ve siyaset arasındaki durumdur. Gerçeklik üretilen bir durumdur. Eğer gerçekliğin yalnızca herkes tarafından onaylanıp gösterilebilen, her durumdan bağımsız şekilde ve oldukça nesnel bir durum olmadığı görülmektedir. Kişinin kendi gerçekliğini ortaya koyması için tercih ettiği araçlarla oluşturduğu bağ mana veren bir hale gelir.

Gerçeğin önemsiz hale gelmesi olan post-truth bir manada kişinin kendi zekâsıyla bir gerçeklik arama olayından caymasıdır. Ayrıca tüm gerçeklikler oluşturulmuş ve inşa edilmiş ise, kendi gerçekliğimizi başkalarına onaylatma savaşının nasıl bir sürece dönüşeceği. Politik ifadelerdeki ikna uğraşı, açıklama ve kendi ideolojik gerçekliğinin oraya çıkarılması olarak görülmektedir. Ancak politik ifadelerdeki izah etme çabası post modern fikre karşıt görünmektedir. Post modern anlayışa göre her gerçeklik ve düşünce post modernler gerçeklik ve düşünce kadar da mühimdir. Bu durumda politik şekilde kendini kanıtama uğraşı manasızlaşmaktadır. Ayrıca haklı oluşu kanılama uğraşı akılcı mantık ve bireysel fikir kavgaları üstünden değil, post truth aracılığıyla kişinin bazı yakınlıklar duyumsayarak, güvenerek kendi adına gerçeği meydana getirmesine izin verdiği, hak devrettiği politik liderler aracılığı ile uygulanmaktadır. Örneğin bireyin kendini temsil gösteren ile oluşturduğu ilişki kimliksel, dinsel, algısal şekilde görünmektedir.

Bağışlama hizmetlerin ise temel hedef, toplumda, nitelikli olarak bebek ve çocuklarda aşı ile engellenebilir rahatsızlıkların meydana gelişini önlemek, yani bu hastalıklardan meydana gelen ölümlerin ve sakatlık sorunlarının engellemektir. Sağlık ile alakalı kazanılanların dışında, ekonomik ve sosyal edinimler de aşılama programlarının başarısı olarak anlatılmaktadır.

Dünya Sağlık örgütü aracılığıyla bağış yapma hizmeti, aşı ile önüne geçilebilecek rahatsızlıkların ve bu durum ile ilintili olan ölümlerin önüne geçmek için aşı yapılması gerekli olan bir sağlık hizmeti olmuştur. Aşı redlerinde ise devlet stratejileri etkili oluyormuş gibi olsa da, dini ve felsefi tesir, kişi ve oluşan gruplarca bugünün tekniğini kullanmakta sosyal medyanın vermiş olduğu etki oldukça önemlidir. Uygulanan pekçok araştırma da ilaç ve aşılama hakkında doktorların ve sağlıkçıların hastayla olan irtibatında, doğru ve güvenli olan aktarımının altı çizilmektedir.

Devlet sağlığı yönünden toplum sağlığı yönünden önemli politikalar izlenecektir.Berberinde birlikte aşılama ve aşı yapılmaması ile alakalı etik projelerin uygulanması, güveni yükseltmeye yönelik incelemeler yapılmasına, ülkenin etki eden kişilere ve bakanlığın alakalı çalışanlarının konuşmaları oluşarak, sosyal medya, teknoloji ve iletişim araçlarının kullanımı ve bunların bilimsel bilgi ile desteklenmesi insanların düşüncelerinde aydınlanmaya yol açabilecektir.

Sosyoloji ve halk ile alakalı mevzularda günlük yaşamın kesinleşmiş fikirlerinin normal hale getiren tesiri bulunmamaktadır. Pozitif gelenek ile metotçu gelenekler de farklı yollar izlenmesi haricinde nesnel gerçekliğin arayışı sürecektir. Bu arayışın yanında Bourdieu ise sosyolojinin ana konularından birisi ise sahip olunan sosyolojik düşünme tarzının somut hale getirilmesidir.

Bu durum sosyoloji alanında önümüze gelmekte ve bu bakış açış ile kabul görmektedir. Bu durumda benimsenmesi, sosyal bilim yönünden kabul edilmesi gerekli bir durumdur. Bu durumu ile kabul görmesi sosyal bilimler açısından önemlidir. Düşümsel sosyoloji, tarihsel profilde bakıldığında, pozitivist ve anlamcı değerler dizisinden bu yanan bu bilimlerin bilim olma ile alakalı kaygısı farklı şekilde bakılmış ve çözülmüştür. İnceleme yapanların yani düşünümssel eyleyenin kendini de nesne olarak düşünmesi yani nesnelleşmesi, bilimsel sermaye ile kendi habitusunu bakarak bilimin araçlarını kendisine benzetmesi içinde olduğu araştırmaya katılması

düşünümselliğin bir mecburiyettir. Pierre Bourdieu'nun kavramları ile beraberinde tamamlanan düşünümsel sosyoloji, halk ile olan düşüncelerin sosyoloji ile olan düşünceler ile beraber ele alınışı toplumda düşünülenlerin sağduyulu biçimde ele alınmasına öncelik tanımaktadır.

Sosyal bilimciler dikkat edilmesi önemli olan durumlardan birisi bilim içerikli görünen sözleri sağduyuya bağlı noksanlardan meydana gelebileceğidir. Bilimsel üretim esnasında nesnel hale gelen öznenin durumunun somutlaşmasıdır. Başka şekilde anlatılacak olursa araştırma yapan kişi araştırdığı konuyu nesnelleştirmesi gerekirken, referanslarını da nesnelleştirmesi gerekmektedir. Bilimsellik ve bilime olan dikkat Bourdieu'nun savunmuş olduğu sosyolojiyi müdafaa edecek düşünümsel bir sosyolojinin ayırt eden niteliklerindedir. Düşünümsellik bazı dönemlerde de bilimselliği ile sorgu edilen sosyolojinin tek bir aracı olabilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Aydın, A. (2019). Demokratik Modernite. Düşünce ve Kuram Dergisi. (28), 31-41.
2. Aydın, Ö. (2014). Pierre Bourdieu Düşünümselliğinde Devlet Ve Simgesel Şiddet, Akdeniz Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Antalya.
3. Bozkurt, H. B. (2018). Aşı Reddine Genel Bir Bakış ve Literatürün Gözden Geçirilmesi. Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi, 8 (1) , 71-76. DOI: 10,5505/kjms.2018,12754
4. Doruk Şahin, Ö. (2018). Hakikat Ötesi (Post-Truth) Dönemde Doğrulama Platformları: Teyit.Org Örneği. Dönüşen Dünyada İletişimin Rolü Uluslararası Sempozyum Bildiriler Kitabı, 15-16 Mart 2018 (151-163),KKTC.
5. Düzgün, M. V. & Dalgıç, A. İ. (2019). Toplum Sağlığı İçin Giderek Artan Tehlike Aşı Reddi Önlenebilir Mi? Güncel Pediatri, 17(3),424-434.
6. Eren, M. (2018). Yöntemsel Bir Kavram Olarak Türk Halk Bilimi Çalışmalarında Düşünümsellik. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (11) 168-180.
7. Karakaş, O.,& Doğru, Y. B. (2021). Covid-19 Aşılarına Yönelik Üretilen Yeni Medya İçeriklerinin Post-Truth Kavramı Bağlamında Analizi. Asya Studies, 5 (16), 163-182.DOI: 10.31455/asya.878400
8. Kaya, S. (2022). Post-Truth Çağında Covid-19 Aşısı Üzerinden Sosyal Medyadaki Kamusal Komplo Teorisi Üretiminin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 32 (1), 279-290. DOI: 10.18069/firatsbed.995633
9. Soysal A. (2018). Aşı karşıtlığı. Madde, Diyalektik ve Toplum, 1(3):263-71
10. Yakıncı C. (2020). Güncel Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Akademisyen Kitabevi, Ankara.
11. Yılmaz, T. (2019). Psikoloji, Sosyoloji ve Coğrafya Bakış Açısından Sağlık, Berikan Yayınevi, Ankara.
12. Yüksel G. H. (2019). Topuzoğlu A. Aşı Redlerinin Artması Ve Aşı Karşıtlığını Etkileyen Faktörler. Estüdam Halk Sağlığı Dergisi. 4(2): 244-258.